

Pāvilosta ir maza pilsētiņa Latvijas rietumos pie jūras. Tās vēsture aizsākusies līdz ar ostas izbūvi Sakas upes grīvā. Nosaukumu (*Paulsbafen*) tā ieguvusi 1879. gadā, kad Upesmuižas īpašnieks fon Lilienfelds piešķīra vēl neesošajai pilsētai sava brāļa Paula vārdu. Pilsētas tiesības Pāvilosta ieguva tikai 1991. gadā.

Neskatā piekrastes daba no visām pusēm ietver Pāvilostu. Ar dabiskiem piekrastes biotopiem varam iepazīties jau dažu minūšu gājiena attālumā no pilsētas centra. Uz dienvidiem no Sakas upes grivas jūras krastā apskatāmas priekškāpas jeb baltās kāpas. Tajās sastopamas gan tipiskās priekškāpu sugas – smiltāju kāpuniedre un smiltāju kāpukviesis, gan arī retas augu sugas – jūrmalas dedestiņa, sarkanā dzeguzene. Priekškāpas ir Eiropas Savienībā aizsargājams biotops. Aiz priekškāpām atrodas pelēkās kāpas. Pāvilostas pelēkās kāpas ir vienas no daudzveidīgākajām pelēkajām kāpām Latvijā.

Jūrā iepretī Pāvilostas pludmalei atrodas Latvijas lielākais jūrakmens. Tā augstums ir 3,5 metri (apmēram 1.5 metri no tā atrodas zem ūdens līmeņa), apkārtmērs 15 metri, tilpums 35 kvadrātmetri.

Smiltāju kāpuniedre *Ammophila arenaria*

Jūras krastā bieži redzamais brīdējputns ir parastais šņibītis *Calidris alpina*

Sarkanā dzeguzene *Epipactis atrorubens*

Pāvilostas jūrakmens – lielākais jūrakmens Latvijā

Kas ir pelēkās kāpas?

Pelēkās kāpas ir jūras krastā esošas kāpas, kurās aktīva smilšu kustība vairs nenotiek vai notiek ļoti maz. Augāju veido galvenokārt sūnas, ķērpji un zemi daudzgadīgi lakstaugi, kā arī atsevišķi koki un krūmi. Tās ir sausumizturīgas sugas. Augājs ir skrajš – starp atsevišķiem augiem ir kaila smilts.

Pelēkās kāpas ir iekļautas Eiropas Savienības aizsargājamo biotopu sarakstā kā prioritāri aizsargājams biotops. Tās ir īpaši aizsargājams biotops Latvijā.

Zvaigžņveida kladīna *Cladonia stellaris*

1) Mazais mārsils *Thymus serpyllum*

2) Florkes kladonija *Cladonia floerkeana*

3) Smiltāja nelķe *Dianthus arenarius*

Pāvilosta - pelēko kāpu pilsēta

Kas raksturīgs Pāvilostas pelēkajām kāpām?

Kā rets biotops, aizsargājamo augu un dzīvnieku sugu dzīvotne Pāvilostas pelēkās kāpas ir unikālas gan visas Latvijas, gan Eiropas Savienības mērogā. Šīs kāpas ir arī vienas no plašākajām pelēkajām kāpām Latvijā. Uz ziemeļiem no Sakas grīvas tās stiepjas 1,5 kilometru garumā un to platums sasniedz 200 – 600 (dažviet līdz 740) metrus. (Salīdzinājumam – Rīgas liča piekrastē pelēkās kāpas daudzviet ir līdz 5 metrus platas.) Pelēko kāpu kopējā platība Pāvilostas pilsētā ir 36 hektāri.

Tipiskākās pelēko kāpu sūnas

Noras vijzobe
Tortula ruralis

Sirmā sarmentē
Racomitrium canescens

Čemurainā mauraga *Hieracium umbellatum*

Tipiskās augu sugas šeit ir zilganā kelērija, smilts grīslis, mazais mārsils, čemurainā mauraga, kāpu auzene, sūnas sirmā sarmentē un noras vijzobe. Sastopamas arī aizsargājamās augu sugas – Gmelina alise, smiltāja nelķe, pļavas silpurene un sikziedu plauksķene.

Pelēko kāpu augājs ir kā krāsaina mozaika. Atrodami gan ķērpju un sūnu klāti laukumi, gan vietas, kur dominē iesirmā kāpsmildzene, gan kāpu pļavām raksturīgi augi. Jūlijā, augustā zemi līdzīgi sārtiem paklājiem klāj mazā mārsila smaržīgie ziedi. Robežjoslās ar mežu veidojas virsāji.

Šeit ir daudz ķērpju, jo tie var augt ļoti sausos un nabadzīgos apstākļos. Iztālēm uz pakalniem redzami dažādu sugu kladīnu veidotie sudrabainie plankumi un cetrāriju brūnie laukumi. Vērigāks apmeklētājs pamanīs Florkes kladoniju – maziņu ķērpi ar koši sarkaniem auglķermeniem.

Pāvilostas pelēkajās kāpās bieži var redzēt smiltāja nelķi. Tā kā šis nelielais, krāšņais augs ir apdraudēts, tas ir iekļauts gan Eiropas Savienības, gan Latvijas aizsargājamo sugu sarakstā.

Pelēkās kāpas ir vairāku aizsargājamo putnu sugu dzīvesvieta. Stepei vai pat pustuksnesim līdzīgo klajumu iecienījuši reti sastopami putni – stepes čipste un sila cīrulis.

Kāpās ir savdabīga kukaiņu fauna. Šeit bieži sastopami siltumu un sausumu mīloši kukaiņi – bites, skudras, siseņi, vaboles, blaktis. Te dzīvo arī dažādi racējkukaiņi, piemēram, grumbuļbite. Šī bite ievāc asteru dzimtas augu (piemēram, čemurainās mauragas) ziedputekšņus, ko tā atnes uz smiltis izrakto eju un izveido putekšņu pikas, kurās iedēj olas.

Vietās ar zemu augāju un brīvas augsnes laukumiem sastopams zilganspārnu smiltājsisenis – aizsargājama suga, kas Latvijā pašlaik ir sastopama tikai Liepājas un Ventspils rajonu kāpu joslā. Izmīdīšana vai kāpu aizaugšana var novest pie tās populācijas izzušanas.

Pelēkās kāpas vienmēr ir pastāvējušas līdzās cilvēkam. Vēl pagājušajā gadsimtā vietējie iedzīvotāji kāpās žāvēja tiklus un kāpu pļavās ganīja lopus, bet mājas tika būvētas attālāk no jūras. Arī pašlaik kāpām ir nepieciešama cilvēku palīdzība. Ir jāizcērt vai jāretina saaugušās priedes un tādējādi jā saglabā klajā teritorijas. Lai kāpās varētu atpūsties, neapdraudot augus un dzīvniekus, nepieciešams iekārtot atpūtas vietas, izveidot skatu laukumus, takas ar laipām. Ar informācijas standu palīdzību ir jāveido cilvēku izpratne par dabas aizsardzību.

Pelēkās kāpas ir pievilcīgas gan skaistu ainavu cienītājiem, gan dabas pētniekiem. Saudzēsim krāšņās pelēkās kāpas – īpaši trauslo Latvijas dabas daudzveidības daļu!

Zilganspārnu smiltājsisenis
Spbingonotus caenilescens

Grumbuļbite *Dasypoda birtipes*

Noderīga informācija

Pāvilostas pilsētas mājaslapa <http://www.pavilosta.lv/>

Sakas novada dome
Dzintaru iela 73
Pāvilosta, Liepājas rajons, LV-3466
Tālrunis/fakss 3484567
dome@saka.lv

Pāvilostas Novadpētniecības muzejs
Dzintaru iela 1
Pāvilosta, LV-3466
Tāl. 3498276, 9226273
pavilosta.muzejs@tvnet.lv

Šī informācijas lapa ir sagatavota Eiropas Komisijas LIFE Nature programmas finansiāli atbalstītā projekta "Piekrastes biotopu aizsardzība un apsaimniekošana Latvijā" (LIFE2002NAT/LV/8498) ietvaros
Projekta mērķis ir Eiropas Savienības aizsargājamo piekrastes biotopu aizsardzība Latvijā

Teksts: Vija Znotiņa, Vizma Ģeģere
Foto: Vija Znotiņa, Juris Prikulis, Alfons Piterāns, Kārlis Kalviškis, Jāņa Vitiņa aerofoto no projekta SuPortNet arhīva

© Latvijas Universitāte, 2006

